

Rondreis door South Africa, november/december 2003.

DEEL II

Vrijdag 21 november, Addo Elephant National park.

Vandaag pas om 9.30 vertrokken omdat het reisdoel niet ver is vanaf de stad Port Elisabeth. Het hotel was goed hoewel gelegen aan een drukke doorgaande weg. Na het ontbijt afgerekend en voor de eerste keer de creditcard gebruikt, later zal blijken dat je zelfs in kleine restaurants met de cc kunt betalen. Dit ook diep in het binnenland.

We rijden de stad uit langs de haven. Port Elisabeth heeft een grote haven waar ook veel fruit wordt aangevoerd per trein, deze treinstellen hebben een smalspoor. Tijdens de apartheid periode werd citrusfruit uitgevoerd naar Israël en vandaar uit, onder het merk "Outspan", verder uitgevoerd. Ik kan me dit merk wel herinneren. Als jongen werkte ik op de wekelijkse markt voor een paar zakcenten. Direct buiten de stad liggen uitgebreide krottenwijken, ondanks de verwoede bouw van veel Mandella-huisjes zijn de vele krotten nadrukkelijk aanwezig. Ik vraag me af waarom ons dit niet dieper raakt, het moet eerst pijn doen aan het eigen lichaam.

Aan de rechterkant van de weg zie ik nog een "grote" dodenakker liggen, een uitgebreid veld met "graven". Omdat Douw hier regelmatig langskomt, stelt hij vast dat het kerkhof WEKELIJKS met 30 meter (lengte) groeit. Hopelijk hebben deze mensen een beter bestaan na dit stoffelijke en mensonwaardige bestaan.

Na een korte rit (ca 75 km) bereiken we onze lodge in de directe omgeving van het **ADDO Elephants park**. Hier leven ca 300 olifanten. De lodges lijken als twee druppels water op de exemplaren van het Wilderness park. Het grote verschil is

dat we nu echt midden in het bush zitten. 's Nachts is er een prachtige heldere sterrenlucht, zonder lichtvervuiling, en hoor je de wilde dieren in hun eigen habitat. Ondanks de dichte bebossing ontbreekt uiteraard niet een grote barbecue naast het huisje. Vlees genoeg in het park en sinds kort zitten hier ook leeuwen dus revolver schietklaar vannacht. Toch opvallend dat dit is toegestaan.

Na ons geïnstalleerd te hebben zijn we met ons eigen bussie het park ingereden en rijden we rond, over hobbelige paden, op zoek naar de olifant en ander wild. Het landschap is erg mooi en bergachtig en de olifanten maken er een grote troep van. Bomen worden met gemak omgedrukt en allerlei paadjes lopen door de struiken. De olifant moet dagelijks veel eten van zijn favoriete spekboom. Grote stapels super drollen liggen overal verspreid.

We zien twee olifanten bij een drinkpoel. Het zijn twee jonge stieren en één bul vindt het nodig zijn volle mannelijkheid te tonen en bovendien ook nog in het drinkwater te schijten. Wat een macho en de dames met een rood bolletje in de bus. Het is behelpen thuis. Verder zien we impala's, hartendieren, het aardvarken, wratenzwijnen, struisvogels, elanden en andere hertensoorten, schildpadden

etc. We zien ook paradijsvogels en andere prachtig gekleurde vogelsoorten. Genieten dus.

We zijn 2 keer door het park gereden en hebben een indruk gekregen hoe het land er vroeger uitgezien heeft. Er is nog een belangrijke ontwikkeling; het park zal uitgebreid worden tot ca 1.5 miljoen ha. Toch jammer dat de mens zo overheersend aanwezig is en alle rechten en aanspraken tot zich genomen heeft.

Onze rondreis is aan het veranderen, de gekleurde natuur/cultuur begint te domineren. Je krijgt het gevoel nu "echt" in Afrika te zijn.

We zijn net teruggekeerd uit het restaurant van het park en ik ben weer in mijn bungalow. Het is aardedonker omdat er geen lampen branden en de hemel is echt schitterend gevuld met miljarden glinsterende sterren. Voor de rest sirene stilte in een natuurgebied, kort nabij olifanten, leeuwen, herten, bokken etc. en een paar mensdieren die zich opsluiten in lodges.

Morgen is het weer vroeg dag dus bedtijd, puur natuur hier.

Welcome

to South Africa.

Zaterdag, 22 november 2003. Mountain Zebra park.

Opstaan om ca 06.00 am. er is een douche met een klein straaltje. Alles perfect geregeld en gekleurde mensen lopen rond voor onderhoud en schoonmaak. Confronterend voor die mensen die zich moeten behelpen in schamele hutjes.

We gebruiken het ontbijt in het restaurant van de lodge en hier hoort nog een

verhaal bij. In het Eddo park leefde een grote, sterke en oncontroleerbare olifantstier. Hij maakte het zo bont dat hij afgeschoten moest worden en zijn enorme kop is opgezet en hangt nu aan een muur in het restaurant van park. Zo gaat dat, dus wie is de baas big brother? Je moet wel luisteren naar het mensdier.

Het ontbijt is meestal English style; gebakken bacon, roerei, worstjes en toasted bread. Meestal ook voorzien van yoghurt. Het blijft wennen.

We rijden met ons bussie over de R32 richting Gradock een stadje gelegen in de buurt van het mountain zebra park. Voordat we Gradock inrijden zien we weer een uitgebreid complex met Mandella huisjes. Mandella loopt als een rode draad door dit bijzondere land.

Het "hotel" waar we overnachten, is een verrassing; de hotelier heeft n.l. een hele straat (monopolie) opgekocht met allemaal authentieke huisjes. Deze zijn compleet met antieke inventaris en alle huisjes zijn verschillend. Ik heb een woonkamer met een feestelijk gedekte tafel, twee slaapkamers een badkamer en een keuken. In woon in "Frontier" en een deel van "mijn" huis is in gebruik als kantoor. De eigenaar heeft gevraagd om gebruik te mogen maken van de koelkast in de keuken. Regelmatig loopt er iemand door mijn huis en als compensatie mag ik gebruik maken van de de frisdrank in de koelkast. Dat hebben ze geweten!

De huisjes zijn erg oud en zijn hard toe aan onderhoud en ik heb een sleutelbos met "diverse" sleutels in allerlei formaat.

Panorama woonkamer, deur links achter leidt naar onderstaande slaapkamer.

Woonkamer woning Frontier. Rechts zijn de deuren van de badkamer en de keuken te zien. Alles in de stijl des tijd. De deur links gaat naar boven en was niet beschikbaar evenals een kamer in gebruik voor het kantoor. Een van de slaapkamers in woning Frontier.

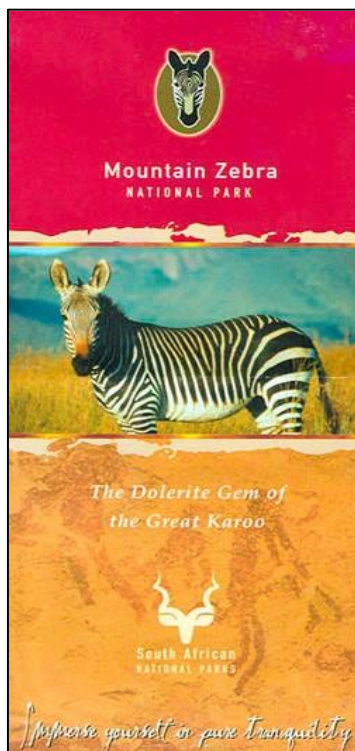

Met mezelf besloten het bed rechts te gebruiken om in te slapen, wie van de drie. (twee slaapkamers) Zie: <http://www.tuishuise.co.za/>

Opvallend is dat alle ramen en deuren van tralies voorzien zijn en daar zal ik nog op terugkomen.

Adres: Die Tuishuise, Gradock, 5880. Het eigenlijke hotel staat links achter in de straat.

Doel van het verblijf in dit plaatsje is het Mountain zebra National park.

Dit park is gesticht in 1937 toen de bergzebra op het punt stond uit te sterven. Door de afgeschermdde leef-omgeving leven er nu weer ca 200 zebra's. Het klimaat, in dit deel van de oostelijke Karoo, is warm en droog. Het park is mooi en uitgebreid. Glooiend met bergrug- gen, de begroeiing is laag en er liggen veel rotsblokken. Er leven buffels, koedoes, elanden, verschillende bok- ken, wildebeesten, rode hartenbeesten, zwarte neus- hoorns, struisvogels etc. etc.

Midden in het park ligt een restaurant, met een lodge, waar we de lunch gebruikt hebben en het is beslist niet druk.

We rijden door het park en zien verschillende soorten wild en uiteindelijk ook de bergzebra's. Kijk goed naar de tekening op de billen van deze zebra, deze zijn anders dan die van zijn fami- lieleden. Ook viel er een behoorlijke plensbui en vervolgens had ons bussie de grootste moeite om over de gladde en modderige paadjes te rijden. Dit is het terrein voor een dikke four-wheel-drive met grote wielen en een vette motor.

Een mooi park waar de pracht van de natuur en de stilte je gemakkelijk kunnen overvallen.

Je krijgt een idee hoe deze streek er ongeschonden uit moet hebben gezien.

Foto rechts (gemaakt vanaf de film) laat de zebra's zien met hun karakteristieke strepen op de achterham. Ze zijn dus duidelijk anders.

Heeft de mens, in zijn explosieve groei, er zelf een "beestenbende" van gemaakt?

Ook krijg je een gevoel hoe de trekboeren hebben rondgetrokken en welke ontberingen zij hebben moeten ondergaan. Geen mooie gladde wegen, maar karren getrokken door 16 ossen en (gedeeltelijke) demontage bij een bergoversteek. In dit geval werden de wildpaden gevolgd. Alleen zieken zaten in de karren terwijl de rest moest lopen. Verder stonden ze bloot aan gevechten met Zoeloes, Engelsen en wilde dieren. We zullen later nog voldoende informatie krijgen.

Uit gesprekken blijkt dat men de huidige regering niet vertrouwt en dat deze corrupt is. De blankers zijn niet gerust op de toekomst. Douw had ook een interessante beschouwing betreffende het "recht" op het land. De oorspronkelijke bewoners, de koi of bosjesmannen, zijn verdreven door oprukkende zwarte stammen. Vervolgens nemen zwarten en blanken het gebied over.

Dus blanken verblijven legaal in dit land, volgens hem. Er zal nog veel gedaan moeten worden aan echte gelijktrekking van normen en waarden tussen gekleurd en blank.

We rijden terug naar Gradock en ik neem van de gelegenheid gebruik om het stadje te bezichtigen en een fles wijn te kopen in een supermarkt. Gradock is een lekker rustig stadje echter dit weekend is er een motorhappening en verschillende scheurijzers vliegen door de straten onder luid motorgebrul.

Voordat het diner wordt geserveerd is een optreden gepland van twee lokale zangers. De gastvrouw introduceert de zangers en geeft toelichting. Ook de specifieke klaktonen (Xosa's) klinken luid tijdens de gezangen. Uitgebreid gefilmd en gefotografeerd en ook het aperitief smaakt goed. Naast mij staat een gast uit Hamburg, daar kom ik regelmatig. Leuke ervaring en vervolgens lopen we naar de diningroom voor het lopende buffet. Zoals uit de foto blijkt is de zaal antiek en warm aangekleed en het diner smaakt goed en er heerst een fijne sfeer.

Dining room in het eigenlijke hotel.

Na het diner nog gesproken met de zangeressen en natuurlijk van de gelegenheid gebruik gemaakt om een kleurenfoto te laten maken.

Gezellige mensen hier en wat een mooie teint hebben die meiden.

Vervolgens terug naar mijn casa frontiera, huis voor mijnheer in eigen persoon. De butler is al naar huis en het kamermeisje ligt al in bed. Dan maar mijn

verslag schrijven onder het genot van een glaasje(s) rode Afrikaanse wijn. Wat hebben we allemaal gedaan vandaag?? Ik weet het niet meer doch die wijn is goed dat weet ik zeker en dat schrijf ik op.

Geweldig dat dit allemaal kan en daar geniet ik van! Life is unpredictable.

Nu het donker is ga ik anders tegen mijn woning aankijken. Het licht in de keuken brandt niet en daar is ook een uitgang, er is geen brandblusapparaat in het huis en er zijn veel verschillende sleutels voor veel deuren. Er zitten geen labels aan de sleutels. Voor de ramen zitten tralies, alles is van hout en het huis is ruim gestoffeerd en is kurkdroog. Indien er tijdens de slaap brand uitbreekt zit je als een rat in de val, onbekende omgeving, welke sleutel past op welk slot. Je kunt een raam inslaan echter er zitten overal tralies voor. Ik ben dus van mening dat deze huisjes, hoe mooi ze ook zijn, in de huidige situatie beslist niet verhuurd mogen worden. Dit gemeld bij OAD, uiteraard geen reactie ontvangen!

Ondanks deze kritische opmerking was het toch een bijzonder verblijf in Gradock en we hebben het weer overleefd.

Morgen gaat de reis verder en dan moet ca 600 km afgelegd worden in ons bussie, met de sleepkar uiteraard.

Zondag, 23 november 2003.

We vertrekken om 07.30 uur en ik ben al vroeg op en heb nog gelegenheid door het stadje te lopen en het te zien ontwaken. Vervolgens gaan we op weg naar Clarens, gelegen in het Golden Gate Highlands National Park. Omdat we een lange weg moeten rijden, praktisch zonder restaurant of pleisterplaats, hebben we lunchpakketten meegekregen uit het hotel.

We trekken nu meer het binnenland in richting Johannesburg en we zullen lokale stammen gaan ontmoeten. We zitten nu duidelijk meer in Afrika, het aantal gekleurde mensen neemt zienderogen toe. We zien krottenwijken doch ook grote aantallen Mandella huisjes, ook een steeds wisselend landschap met langgerekte bergketens, De monotone stem van Douw klinkt constant door de luidsprekers en hij legt veel uit. Niet alleen over het landschap doch ook over de cultuur en geschiedenis, klimaat en de bewoners. Het is niet alleen een avontuurlijke reis doch ook een culturele en educatieve reis.

De krottenwijken blijf ik schokkend vinden en als je weet dat één werkend persoon al een hele familie van eten kan voorzien moeten er voor deze mensen veel banen geschapen worden. Verder vind ik dat deze mensen hun eigen cultuur en levensomstandigheden moeten kunnen blijven behouden. Onze materiële en jachtige en onpersoonlijke levensstijl hoeven ze niet over te nemen

over te nemen. Bij de oorspronkelijke bevolking bestaat nog veel respect voor ouders en ouderen en bestaat een sterk sociaal netwerk. "Wie brengt wie nu beschaving en wijsheid bij?"

We rijden verder door het binnenland over goede wegen met weinig verkeer en door kleine dorpjes. Er zijn weinig faciliteiten en het landschap blijft variëren. We zien grote waterbekkens die de grote steden van water moeten voorzien. Water loopt als een rode draad door dit land.

We stoppen voor een picknick echter die is ons nog niet gegeven, het begint te regenen en we rijden door naar een volgende "parkeerplaats". De lunch smaakt

uitstekend en de mensen in de keukens van het hotel in Gradock hebben goed hun best gedaan. We rijden constant door bergachtige streken en het valt op dat er nu bergen te zien zijn van zandsteen. De erosie is erg sterk en soms zie je bergen in de vorm van paddestoelen, dit komt omdat er een granietplaat, op die plaats, ligt. Het landschap blijft veranderen en imponeren

Na een lange en mooie reis komen we aan in het **Protea Golden Gate Mountain Resort**. Een mooi hotel prachtig gelegen tussen de bergen in een natuurgebied. Ik geniet eerst van het uitzicht vanuit mijn kamer en trek dan mijn sportkleding aan om weer eens te lopen. Dat valt niet mee omdat het terrein erg glooiend is en dat ben ik niet gewend. Mijn buik komt in opstand en ik moet een zijweg inslaan en de struiken in de berm opzoeken. Ik kom nog langs een camping en loop

weer terug naar het hotel.

Die avond heb ik geen trek meer in een diner. Door het raam zie ik weer een heldere sterrenhemel in een schitterende ambiance.

Het Protea Golden Gate hotel, gelegen tussen de bergen. Gelegen in Oranje Vrijstaat aan de grens met Lesotho. "Steengoed."

Ik word 's nachts om 1.40 uur wakker en constateer dat de netspanning is uitgevallen en even later schakelt het licht weer aan. Toch typisch dat mijn onderbewuste me wakker maakt, of zou het mijn engelbewaarder zijn.

Uitzicht vanuit mijn hotelkamer op het Golden Gate Mountain resort.

Op de foto hierboven is de berg te zien gelegen aan de achterkant van het hotel.

Maandag, 24 november 2003.

Na het ontbijt, in het restaurant van het hotel, rijden we verder door een schitterend bergachtig gebied en al spoedig stoppen we voor een panorama uitzicht. Op de berg achter ons spelen bavianen in de vrije natuur.

We rijden verder door dit prachtige gebied en verlaten de provincie Oranje Vrijstaat en zitten nu in Kwazulu-Natal. Douw wil een traditionele medicijnenman van de Zoeloes bezoeken, deze blijkt niet thuis te zijn. We rijden verder naar een Zoeloe dorp alwaar we alles mogen bezichtigen. Onze Douw heeft overal goede relaties en later zie ik dat hij kleren achterlaat van een vorige groep en ik zie dat dit goed besteed is in dit dorp. Een idee voordat we de koffers huiswaarts weer inpakken. Wij mogen beslist geen geld geven.

Het opperhoofd, van dit dorp, is overleden en zijn vrouw is nu het hoofd. Het lichaam van het opperhoofd is begraven kort bij de hut van zijn vrouw en is bedekt met stenen. Andere leden van de stam, die overlijden, worden buiten het dorp begraven.

Er lopen veel kinderen en vrouwen rond, het dorp is een mengeling van oude cultuur en je ziet vooral de jeugd ombuigen naar westerse omstandigheden.

Het erf is, voor onze begrippen, een puinhoop. Er staan ronde traditionele hutten doch ook zijn er stenen huizen in rechthoeken. De huizen zijn voorzien van een elektriciteitsaansluiting hebben echter geen stromend water of toiletten. Ik heb later het grote genoeg gehad om naar een dergelijk toilet te

mogen gaan (bij een sangoma) nou daar wil je snel wegwezen. Ja, wij bleekscheuten zijn nogal ver van de natuur afgeraakt.

Deze dorpen hebben een sterke sociale binding, 1 persoon, die werk heeft in een stad, zal geld overmaken voor de hele familie. Huisvesting kost bijna niets en traditioneel wordt weinig kleding gedragen. Conclusie; ook met weinig materiele welvaart is er welbehagen en welbevinden.

Vrouw van het opperhoofd met Douw.

Bezichtiging van het huis, de woonkamer met deur naar keuken

Achterkant met keuken, veel apparatuur.

Voorkant keuken.....met naaimachine voor.....

We mochten ook dit huis bezichtigen (zouden wij dit ook doen?) en m.n. de keuken valt op met veel apparatuur, een stevig fornuis, koel/vriestkasten en zelfs een naaimachine. Ik denk dat dit huis een centrale plaats inneemt in deze samenleving. Big mamma is de echte kloek en heerst en beheert. Dat hebben we gezien bij het uitdelen van de zak met kleding.

Naast dit huis staan nog een aantal ronde hutten en ik zal later zien en ervaren dat deze hutten erg stevig gebouwd zijn, goed isoleren en toch comfortabel zijn. Als je in eenheid met en in de volle natuur leeft zal je het moeten doen met wat er leeft, groeit en bloeit.

Voor onze begrippen lijkt het helemaal niets, echter in een natuurlijke omgeving met alleen natuurlijke materialen beschikbaar, uitermate effectief. Woningen hebben door de eeuwen heen aangetoond in een behoefte te voorzien.

Je ziet in dit Zoeloe dorp een mix van traditionele hutten en rechthoekige huisjes met ramen en aflopend dak.

Er is elektriciteit beschikbaar echter stromend water niet.

De daken zijn erg kunstig gevlochten.

Er lopen veel kinderen, met kroeshaar, door het dorp en de werkloosheid is hoog onder dit volk. Enkele familieleden, met een betaalde baan in een stad, kunnen een hele familie van voedsel voorzien.

De sociale structuur is erg belangrijk en de (groot)vader is belangrijk en heeft veel respect en invloed. Iedereen heeft een eigen plaats in deze gemeenschap. Mensen zijn erg sterk van elkaar afhankelijk.

We mogen van Douw beslist geen geld geven, ik loop terug naar de bus om een pop te halen en geef dit aan een klein meisje. Stralend gezicht van een kind en een moeder, hier is men nog tevreden omdat men weinig heeft. Overdaad blijkt te schaden, gelukkig heb ik nog meer bij me voor de kids.

We stoppen bij een lokaal winkeltje gedreven door lokale vrouwen en ik deel toertjes uit aan kinderen en geniet. Ze lopen vaak op blote voeten.

Dat is een succes en al spoedig zijn er vrouwen die een aantal exemplaren vragen voor eigen kinderen.

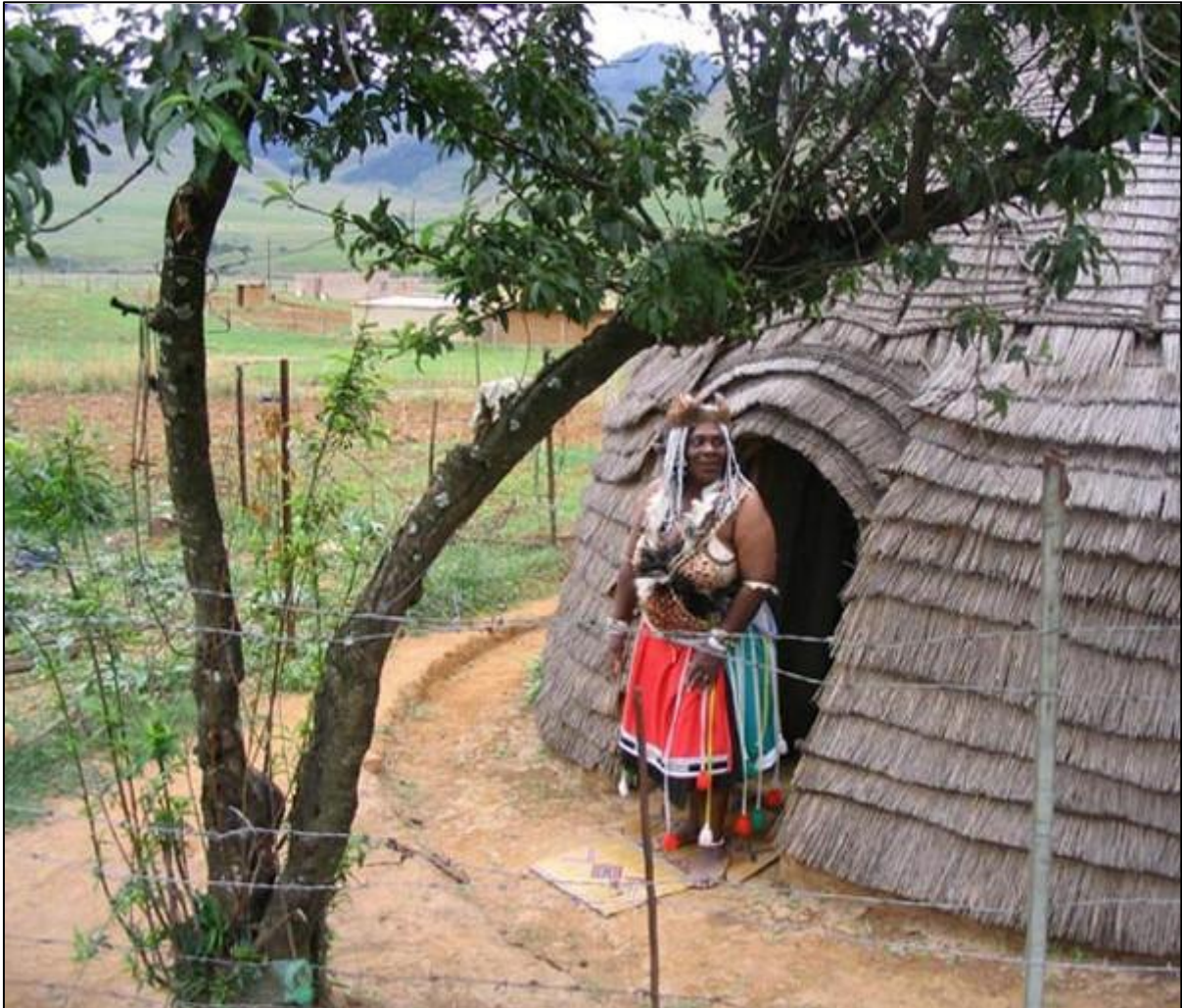
We rijden verder en we zien schooljuf's met een aantal kinderen aankomen. Ik vraag te stoppen en stap uit en deel weer toetertjes uit, mijn reisgenoten zijn verbaast en stappen uit om het tafereel vast te leggen. De dankbaarheid is hartverwarmend. Wat zal de toekomst voor deze kinderen brengen, zullen ze meespelen in het orkest van het leven? Ik vond dit erg leuk, deze kinderen verdienen ook onze steun.

Het leven hier is echt confronterend en we zien nog een nasleep uit de beruchte apartheid periode. Eensklaps rijden we een prachtig complex op met golfbanen, met restaurant etc. etc. Zwarte mensen lopen in werkkleding rond en blanke Afrikaners hebben net een toernooi gespeeld en delen veel prijzen uit. Golfmobielen en tassen met golfsticks staan voor het restaurant, het is redelijk druk en wij gebruiken ook hier de lunch lekker op het terras.

Deze wereld zit vol paradoxen.

Na de lunch gaan we verder naar het volgende Zoeloedorp waar we een bezoek zullen brengen aan een Sangoma. Een jongen uit dat dorp werkt in de bar van het golfcomplex en begeleidt ons als gids en tolk.

Met deze Sangoma hadden we een sessie middels een tolk, had graag meer willen weten. <http://tinyurl.com/p4b2wvy>

WHAT IS SANGOMA? Bron internet

Sangoma is the term for a diviner-priest in the tradition of the Nguni-speaking peoples (Zulu, Ndebele) of Southern Africa. In the course of the twentieth century of the North Atlantic era, this idiom of diagnosis and healing has increasingly spread over the entire Southern African subcontinent. The sangoma's powers are because she/he is the incarnation of an ancestral spirit. Usually this spirit makes his presence known by inflicting on the host a serious disease, which cannot be cured by cosmopolitan medicine.

Enkele kinderen uit het dorp van de Zoeloestam. Wat zal hun toekomst te bieden hebben.

Erg interessant en opvallend is dat deze vrouw eerst een paar chirurgische handschoenen aantrekt wanneer zij een paar krasjes wil maken op Douw's arm. Aids en HIV zijn nadrukkelijk aanwezig hier. Erg indrukwekkend om dit deel van de cultuur van dit land mee te mogen maken. Ben benieuwd in hoeverre deze cultuur gehandhaafd zal blijven.

Ik mocht ook nog gebruik maken van het toilet en dat was ook een hele ervaring, puur natuur hier. Een diep gat in de grond gegraven, met allerlei prut erin. Verstevigd dak, extra ventilatie, vrij uitzicht met afsluitbare deur.

Weer een bijzondere ervaring in dit veelzijdige gekleurde land.

PS. Ik heb aan het eind van deze mooie reis o.a. mijn rode korte broek bij Douw achtergelaten. Douw laat de kleren in dit gebied achter dus mocht iemand een rode broek met veel zakken erop zien.....

We rijden door naar **Winterton**,
weer een geheel andere ervaring, We zullen twee dagen verblijven in de Lilac lodge, afzonderlijke huisjes geverfd in paars.

Dit is een B&B faciliteit en we overnachten met meerdere personen in een huisje, ieder met een eigen slaapkamer en douche. Ik samen met Anita en Ben.

We hebben in Winterton in een (erg warme) winkel enkele flessen drank gekocht, dus verdrogen doen we niet. Deze huisjes zijn particulier bezit, met weer een eigen gelegenheid voor eten en drank.

<http://tinyurl.com/l4syp4n>

Ik heb een mooie slaapkamer en slaap hier uitstekend. Na het diner, met de nodige drankjes, is het bed kortbij en dat kan een voordeel zijn.

Toevallig is de gastvrouw ook nog jarig, "ons syn op die juist moment gekom". Uiteraard is er een avond met braaivlees, weer gebraden op een grote barbecue, dit door een persoon die dit vaker doet. Dit land heeft veel specialisten aan de barbecue staan.

Mooie dag, veel gezien en toch weer geheel anders vergeleken met voorheen. Het is een reis met veel variaties in geheel andere omstandigheden.

Dinsdag, 25 november 2003.

Goed geslapen in onze lila villa en na het ontbijt vertrekken we weer in ons bussie.

Eerst een indrukwekkende stop bij een lokale lagere school en we mochten binnen in een aantal klassen. Wat zijn wij ontzettend rijk en wat kunnen wij ons druk maken om een klein stukje minder van heel veel.

De eerste klas heeft ca 60 leerlingen en de meerderheid loopt in uniform, helaas kan niet elke ouder zich dit veroorloven. Een aantal kinderen loopt op blote voeten. Er is

geen geld voor pennen en boeken, tegen een muur is met schoolverf een schrijfbord getekend, waarop de onderwijzeres uitleg geeft.

Er zijn kinderen die dagelijks 20 km heen en teruglopen, soms op blote voeten. Een jongen schept buiten een mok water uit een waterbak, waarin het regenwater wordt opgevangen. Dit zouden wij eens moeten doen, kunnen "ontwikkelde" mensen niet tegen, die worden ziek.

De kinderen in de klas gaan enthousiast een liedje voor ons zingen, erg leuk om te zien. Vervolgens zijn we in een aantal andere klassen geweest en in de hoogste klas zijn de kinderen bezig om Engelse boeken te lezen.

Ik vind de kinderen er verzorgd, ontspannen en gezond uitzien. Ik denk dat ze graag naar school gaan.

Het plafond, van één van de klassen, heeft voor een groot deel losgelaten. Er is niemand die zich hieraan zichtbaar stoort. De muren zijn erg dun en slecht geïsoleerd.

Dit is een staatschool en de leraren worden betaald door de overheid.

Enkele vrouwen koken soep en rijst in twee grote potten op een houtvuur, de kinderen eten op school.

Als wij weggaan, komen de leerlingen, van een hogere klas, naar buiten en beginnen te zingen en een aantal personen van onze groep worden uitgenodigd om mee te doen. Erg indrukwekkend, ik ben benieuwd welke toekomst ook deze kinderen tegemoet zullen gaan.

De hoofdonderwijzeres en glunderende kinderen.

We geven de hoofdonderwijzer geld en hopen dat het op de juiste plaats zal terechtkomen. Ik wou dat ik een pallet met schriften, pennen en boeken had kunnen meenemen. Het liefst een paar pallets vol. Ik zie het voor me, kinderen dolgelukkig met een schrift en een pen!

Als we weglopen, komen de kinderen de klassen uitrennen en zie ik de stralende kopjes. Spontane mensen, bedankt voor jullie ontvangst en wie weet.

De gekleurde mensen bewegen, overwegend traag, stap voor stap. Ook later in een restaurant waren kelners niet in staat om een bestelling op te nemen en in één keer uit te serveren. Dit ging echt ongecoördineerd. Deze mensen leven in een andere cultuur en denkwereld en zijn niet zo gejaagd zoals wij dat kennen. Deze mensen zullen niet veel moeite hebben met een neerwaartse economische spiraal, die hebben ze al. Wij kreunen als er iets van de overvloed af "moet" en het ergste is dat wij ons dit niet eens realiseren.

Na deze school rijden we verder naar een bergachtig gebied waar gids Stefan ons al staat op te wachten omdat we een "wandeling" zullen gaan maken.

Al bij het tweede riviertje moeten de schoenen uit omdat het water over de brug stroomt. Dit is de sterke stroom rivier, in de tijd van de eerste boeren kwamen 6 ossen om in het water. Gelukkig zijn wij sterker dan die ossen en komen droog en veilig over.

Omdat het bijna dagelijks regent (zaai-tijd) zijn de paadjes erg glibberig, van de andere kant droogt het ook weer snel op door de zon.

Eerst gaan we op weg naar een grot waar nog originele wandtekeningen te vinden zijn van de oorspronkelijke inwoners, de Koi, of San c.q. Bosjesmannen. Ze

hebben erg goede verf gebruikt want de tekeningen zijn nog steeds zichtbaar en beelden de dieren uit die belangrijk waren voor het voortbestaan van dit natuurvolk. Alleen de oudste tekeningen zijn verweerd gedurende de laatste 10 jaar, dit zegt wel iets over de aantasting van het milieu.

De Bosjesmannen hebben vee gestolen van de boeren om ze tot vertrek te dwingen. De gids vertelt

een andere theorie over het verdrijven van de San dan we gehoord hebben van Douw. Douw had ons al gewaarschuwd, dat klinkt verdacht.

Vervolgens lopen we een ander paadje in, langs een riviertje een berg opwaarts. Hier zijn geen bruggen aanwezig, we moeten het riviertje drie keer, via rotsblokken, oversteken. Dus eerst de camera goed ingepakt in een plastic zak in mijn rugzak.

Gelukkig kom ik droog over echter we moeten weer terug omdat de route te moeilijk gaat worden voor sommige personen in onze groep. Dus weer over diezelfde gladde rotsblokken terug en met vereende krachten red ik het weer droge voeten te houden. Anderen hebben minder geluk en staan in het koude water.

Aan het begin van de route stonden zwarte jongens lange stokken te verkopen en achteraf gezien was het toch goed geweest een dergelijke stok te kopen. Dus weinig gelegenheid gehad te filmen dit stuk. Ik houd liever de camera droog, er komt nog genoeg vast te leggen.

We dalen weer verder af terug richting van het dorpje waar de bus staat. We gebruiken de lunch bij een lokaal restaurant en we zitten er amper of de regen plenst uit de lucht, mooi op tijd terug. Dat had leuk kunnen worden. Toch nog een inspannend uitstapje, de spieren zijn weer uitgerekt.

We rijden weer terug richting onze lila huisjes en stoppen onderweg nog bij een tapijtweverij annex kaarsenmakerij. Ook hier is vakmanschap weer meesterschap en bestaat zelfs de mogelijkheid om tapijten te laten opsturen.

Het is inmiddels weer droog en ik zit te schrijven in de tuin. Er zijn nog wolken maar de zon breekt lekker door en het is weer lekker warm en dat eind november. Dit went erg snel.

Na het schrijven nog naar het stadje Winnerton gelopen, weinig te zien. Ik heb even moeten zoeken voordat ik een Internet gelegenheid gevonden had. Er stond een PC in een winkeltje en het kostte moeite om verbinding te krijgen. Toen ik zover was, was de winkel al gesloten. Er liepen nog meer mensen van onze groep en laat er ook nog een terrasje zijn met leuke serveersters, ja wat doe je dan..... Juist je pakt lekker een terrasje. Vanavond eten we weer bij de eigenaar, achter zijn huis op het terras onder een overdekte veranda.

Morgen hebben we weer een lange reis voor de boeg, Wij reizen via Durban, (3 miljoen, overwegend zwarte inwoners) op weg naar een volgend nationaal park.